

yet'i kabul ettiği zaman, Mekkeli müşrikler müslümanlara huzur vermediği için karısı Fâtıma bint Safvân ile ikinci muhacir kafilesine katılarak Habeşistan'a hicret etti; karısı Fâtıma orada vefat etti. İlk müslümanlardan olan kardeşi Hâlid b. Saîd, daha önce birinci kabileyle birlikte Habeşistan'a gitmişti. O zamanlar henüz müslüman olmayan diğer kardeşi Ebân'ın İslâmiyet'i kabul eden bu iki kardeşi hakkında üzüntüsünü dile getirmek üzere söylediği şiire Amr b. Saîd'in cevap mahiyetindeki mısraları hemen bütün kaynaklarda mevcuttur.

İki kardeş hicretin 7. yılında, diğer sahâbîlerle birlikte Medine'ye döndüklerinde Peygamber'in Hayber'de bulunduğunu öğrenerek oraya gittiler. Amr, "Muhammed Resûlullah" yazılı bir yüzüğü Hz. Peygamber'e takdim etti. Vefat ettiği sırada Peygamber'in parmağında bulunan bu yüzüğü ilk üç halife de kullanmış, fakat Hz. Osman Eris Kuyusu'na düşürmüştür.

Mekke'nin fethinde, Huneyn, Tâif ve Tebük gazvelerinde bulunan Amr, Hz. Peygamber tarafından Hayber, Tebük, Fedek ve Vâdilkurâ gibi yerlere zekât memuru ve vali olarak gönderildi. Halife Ebû Bekir devrinde her üç kardeş Suriye savaşlarına katıldılar ve Bizanslılar'a karşı yapılan Ecnâdeyn Savaşı'nda şehid oldular. Bu savaşta Amr üstün hitabetiyle müslümanları teşvik etmiş, kendisi de kahramanca dövüştükten sonra otuzdan fazla yara alarak şehid düşmüştü. Bazı kaynaklarda şahadetiyle ilgili ayrıntılı bilgi mevcuttur.

#### BİBLİYOGRAFYA :

İbn Sa'd, *et-Tabakât*, IV, 100-101; Zübeyri, *Nesebü Kureyş* (nşr. E. Lévi-Provençal), Kahire 1982, s. 174-176; İbn Hibbân, *Meşâhîr*, s. 21; İbn Abdülber, *el-İstî'âb*, II, 493-495; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe*, V, 230-231; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ*, I, 261-262.



M. YAŞAR KANDEMİR

#### AMR b. SÂLİM

( عمرو بن سالم )

Amr b. Sâlim b. Husayn el-Huzâif

#### Şair sahâbî.

Şair Küseyyir Azze'nin akrabası olan Amr'ın ne zaman müslüman olduğu bilinmemektedir. Hudeybiye Antlaşması'ndan dönerken Hz. Peygamber'e bir kuyun ve bir deve hediye ederek onun duasını aldı.

Kinâne kabilesinden Enes b. Züneym, müslüman olmadan önce Hz. Peygamber'i hicveden şairler söylemiş, onu dinleyenlerden Huzâali bir genç dayanmayaıp Enes'in başını yarmıştı. Kinâne kabilesinin dostu olan Kureyşli müşrikler bu olay üzerine müslümanların tarafını tutan Huzâa kabilesine baskın yaptılar ve böylece Hudeybiye Antlaşması'nı bozmuş oldular. Bunun üzerine Amr b. Sâlim kırk kişilik bir heyetle Medine'ye geldi. Resûlullah'ın huzuruna çıkarak kabilesinin uğradığı baskını okuduğu uzun bir *recez*\* ile ona anlattı. Olaya son derece üzülen Hz. Peygamber kendilerine yardım edeceğini söyleyerek Mekke fethiyle sonuçlanan savaş hazırlığını başlattı.

Mütevazi ve ibadete çok düşkün bir sahâbî olan Amr, Mekke fethi günü Hz. Peygamber'in Benî Kâ'b kabilesine verdiği üç bayraktan birinin alemdarı idi. Kaynaklarda ölüm tarihiyle ilgili bir kayda rastlanmamıştır.

#### BİBLİYOGRAFYA :

Vâkîdî, *el-Meğâzi*, II, 782-783, 789; İbn Hişâm, *es-Sîre*, IV, 36; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 134; V, 293-294; İbn Abdülber, *el-İstî'âb*, II, 359; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe*, IV, 224-225; Zehebî, *Tecridü esmâ' i's-şahâbe*, Kahire 1971, I, 207; İbn Hacer, *el-İşâbe* (Bicâvî), IV, 630-632; Ali Fehmi Câbic, *Hüsnü's-şahâbe*, İstanbul 1324, I, 315-319; Sezgin, *GAS*, II, 268-269.



MÜCTEBA UĞUR

#### AMR b. SELİME

( عمرو بن سلمة )

Ebû Yezîd (Ebû Büreyd)

Amr b. Selime b. Kays el-Cermî  
(ö. 85/704)

#### Sahâbî.

Mensubu bulunduğu Yemen'deki Cerm kabilesi, kervan yolu üzerinde bir yörede yerleşmişti. Kabile halkı Mekke'nin fethine kadar müslüman olmamasına rağmen gelip geçen kervanlardan Hz. Muhammed ile ilgili haberleri ve gelişmeleri dikkatle takip ediyordu. O sıralarda, küçük yaşına rağmen Amr b. Selime İslâmiyet'e büyük bir ilgi duymuş, kabilesini ziyaret eden müslümanlardan öğrendiği birçok Kur'an âyetini ezberlemişti.

Mekke'nin fethinden sonra Cerm kabilesi İslâmiyet'i kabul etmek üzere Hz. Peygamber'e bir heyet gönderdi. Amr b. Selime'nin *Şahîh-i Buhârî*'deki rivayetine göre bu heyette Amr'ın babası Seli-

me de bulunuyordu. Hz. Peygamber onlara namaz hakkında gerekli bilgileri verdikten sonra içlerinde Kur'an'ı en iyi bilen kimseyi imam yapmalarını söyledi. Kabilede Kur'an'ı en iyi bilen Amr olduğu için, o sıralarda altı veya yedi (bk. Buhârî, "Meğâzi", 53), bir rivayete göre yedi veya sekiz (Ebû Dâvûd, "Şalât", 60) yaşlarında bulunmasına rağmen imamlığa geçirildi. Hayatı boyunca kendi kabilesinde imamlık görevine devam ettiği ve cenazeleri yıkadığı kendi ifadesinden anlaşılmaktadır. Hz. Peygamber'e ilk gönderilen heyette onun da bulunduğu dair rivayetler pek sağlam değildir. İbn Hacer'in de dediği gibi Amr'ın bir başka heyetle, daha sonraki bir tarihte Hz. Peygamber'e gitmiş olması muhtemeldir. Bununla beraber sahâbî olduğu konusunda şüphe yoktur. Hz. Ömer zamanında Basra'ya yerleştiği bilinmektedir.

Kendisinden Ebû Kılâbe el-Cermî, Âsım el-Ahvel, Eyyüb es-Sahtiyânî vb. tâbiiler hadis rivayet etmişlerdir. Rivayetleri Buhârî'nin *el-Câmî'u's-şahîh*'inde, Ebû Dâvûd ve Nesâî'nin *Sünen*'lerinde yer almıştır.

#### BİBLİYOGRAFYA :

*Müsned*, III, 475; V, 29, 71; Buhârî, "Meğâzi", 53; Ebû Dâvûd, "Şalât", 60; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VII, 89-90; *el-Cerh ve't-ta'dil*, VI, 235; İbn Abdülber, *el-İstî'âb*, II, 544; Sem'ânî, *el-En-sâb*, III (nşr. Abdurrahman b. Yahyâ el-Yemânî), Haydarâbâd 1961-66 — Beyrut 1400/1980, s. 233; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe*, IV, 234-235; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ*, III, 523-524; İbn Hacer, *el-İşâbe*, II, 541, ayrıca bk. 68, 70; a.mlf., *Tehzîbü't-Tehzîb*, VIII, 42-43; a.mlf., *Fethu'l-bârî*, Bulak 1300, VIII, 18-19.



AHMET ÖNKAL

#### AMR b. ŞE'S

( عمرو بن شاس )

Ebû İrâr ( عرار ) Amr b. Şe's  
b. Ubeyd el-Esedî  
(ö. 20/641)

#### Şair sahâbî.

Kabiliyetli bir şair olup cesareti ve yigitliğiyle meşhurdur. İslâmiyet'in ortaya çıktığı sıralarda yaşı hayli ilerlemişti. Hudeybiye Antlaşması'nda bulundu. Hz. Ali ile birlikte Yemen'e gitti. Yolculuk esnasında Hz. Ali'nin kendine eziyet ettiğini Yemen dönüşü Mescid-i Nebevî'de söyledi. Onun bu şikâyeti Hz. Peygamber'in kulağına gitti. Amr'ı haklı bulmayan Hz. Peygamber daha sonra onu yanına çağırıp, "Bana eziyet ettin; zira Ali'ye ezi-

yet eden bana eziyet etmiştir" (*Müsned*, III, 483) dedi. Kādisiye Savaşı'na katılarak bu savaşla ilgili bir de şiir söyledi.

Amr'ın bilhassa hanımı Ümmü Hasan ve siyahî bir cāriyeden olan oğlu İrâr hakkında güzel şiirleri bulunmaktadır. Bazı şiirleri sonraları şarkı olarak da bestelenen Amr'ın yirmi iki beyti *Lisānū'l-ʿArab*'da örnek (şāhid) olarak kullanılmıştır. Gerek Cāhiliye döneminde gerekse müslüman olduktan sonra çok şiir yazmasına ve neslinin en çok yazanı olarak bilinmesine rağmen (bk. *Cümahî*, I, 196) şiirlerini ihtiva eden divanı günümüze ulaşmamıştır. Ancak dokuz kaside ile bazı şiirleri muhtelif edebî eser ve antolojilerde yer almıştır (bk. *Sezgin*, II, 228). Ayrıca Yahyâ el-Cebbûrî de Amr'ın şiirlerini derleyerek *Şi'ru ʿAmr b. Şe's* adıyla neşretmiştir (Necef 1976). Amr'dan sadece yukarıda sözü edilen hadis nakledilmiş, Ahmed b. Hanbel'den başka Buhârî (bk. *et-Târîhu'l-kebir*, VI, 306-307), İbn Hibbân ve İbn Mende de bu hadisi rivayet etmişlerdir.

Amr b. Şe's el-Eslemî adında bir başka sahâbînin bulunduğunu söyleyen Merzûbânî'nin bu rivayeti diğer biyografi müelliflerince benimsenmemiştir.

#### BİBLİYOGRAFYA :

*Müsned*, III, 483; *Cümahî*, *Fuḫūlū's-şu'arâ*, I, 190, 196-202; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, VI, 306-307; İbn Kuteybe, *eş-Şi'r ve's-şu'arâ*, s. 338-339; *el-Cerḥ ve'ta'dil*, VI, 237; Ebû'l-Ferrec el-İsfahânî, *el-Eğānî*, Kahire 1927, XI, 196-203; İbn Abdülber, *el-İstî'âb*, II, 526; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gābe*, IV, 239-241; İbn Hacer, *el-İşābe*, II, 542-543; *Sezgin*, *GAS*, II, 228; Affif Abdurrahman, *Mu'cemū's-şu'arâ'l-cāhiliyyîn ve'l-muḥadramîn*, Riyad 1403/1983, s. 236.



ABDULLAH AYDINLI

#### AMR b. ŞUAYB

( عمرو بن شعيب )

Ebû İbrâhîm (Ebû Abdillâh)  
Amr b. Şuayb b. Muhammed  
el-Kureşî es-Sehmî  
(ö. 118/736)

Tâifli fakih ve muhaddis tâbî.

Abdullah b. Amr b. Âs'ın torunu Şuayb'ın oğludur. Saîd b. Müseyyeb, Tāvûs, Urve b. Zübeyr, İbn Şihâb ez-Zührî gibi muhaddislerden, en çok da babası Şuayb b. Muhammed'den hadis rivayet etti. Kadın sahâbîlerden Zeyneb bint Ebû Seleme ve Rubeyyî' bint Muavviz'den de hadis dinledi. Kendisinden de hocala-

rı Zührî ve Atâ b. Ebû Rebâh'tan başka Katâde, Mekhûl, Eyyüb es-Sahtiyânî, Yahyâ b. Saîd el-Ensârî, Abdurrahman el-Evzâî gibi o devrin pek çok muhaddis ve fakihî hadis öğrendi.

Hayatı hakkında fazla bilgi bulunmayan Amr b. Şuayb'ın hadis rivayetindeki yeri konusunda kaynaklarda çeşitli görüşler vardır. Yahyâ b. Saîd el-Kattân, güvenilir râvilerin kendisinden hadis rivayet etmeleri halinde Amr'ın da *sika*\* sayılacağını, aksi takdirde rivayetlerine güvenilemeyeceğini söyler. Ahmed b. Hanbel Amr'ın rivayetlerinin delil olarak kullanılamayacağını, zira bunlar arasında *münker*\* olanlar bulunduğunu ve ancak *i'tibar*\* için yazılabileceğini ifade eder. Bununla beraber muhaddislerin onun hadislerini bazan delil olarak kullandıklarını, bazan da tereddütleri sebebiyle hadislerine iltifat etmediklerini belirtir. İmam Buhârî Amr'ın hiçbir rivayetini *el-Câmi'u's-şâhîh*'ine almamakla birlikte onun babası ve dedesi vasıtasıyla gelen rivayetlerinin makbul olduğu kanaatindedir. İmam Mâlik, Ahmed b. Hanbel, Ebû Dâvûd, Tirmizî, Nesâî, İbn Mâce, İbn Huzeyme, İbn Hibbân ve Hâkim Amr'ın hadislerini kitaplarına almışlardır. Amr b. Şuayb'ın babası-dedesi vasıtasıyla gelen rivayetlerini kabule değer bulmayan muhaddislerin kanaatlerine göre Amr bu rivayetleri bizzat işterek almamış, bunlar ona yazılı olarak intikal etmiştir. Ancak Yahyâ b. Maîn, Nesâî, Ebû Hâtim b. Hibbân, İbn Adî gibi hadis münekkitlerince güvenilir bir râvi olarak kabul edilmektedir. Buna göre, büyük dedesi Abdullah b. Amr b. Âs'ın meşhur *eş-Şahîfetü's-şâdıka*'sı Amr b. Şuayb'a intikal etmiş, o da bu sahîfeden *vicâde*\* yoluyla hadis rivayet etmiştir. Rivayetlerinin büyük bir kısmının babası Şuayb'dan olduğu, Şuayb'ın da babası genç yaşta öldüğü için dedesi Abdullah b. Amr'ın himayesinde yetiştiği ve ondan hadis rivayet ettiği birçok kişi tarafından kabul edilmektedir. Şu halde Amr'ın bu yolla gelen rivayetlerini, dedesinden bizzat duymamıştır diye reddetmek isabetli olmasa gerekir; zira *vicâde*, hadis *tahammül*\* metotlarından biridir. O devirde yazılı metinlerde nokta ve hareke bulunmadığı için hadisleri rivayet ederken Amr'ın yanlışlıklar (*tashîf*\*) yapabileceği ileri sürülebilir. Bu ise sadece bir ihtimaldir. Ya'kûb b. Şeybe, kendisi *sika*, hadisleri sahih olan Amr hakkındaki tenkitlerin ondan hadis ri-

vayet eden bazı zayıf râvilerden kaynaklandığını söylemektedir. Zehebî Amr'ın hadislerini *hasen*\*, İbn Hacer el-Askâlânî de kendisini *sadûk*\* olarak değerlendirmektedir.

Evzâî'nin, kendisinden daha değerli bir Kureyşli görmediğini söylediği Amr b. Şuayb, devamlı oturduğu Tâif'ten sık sık Mekke'ye gider, orada hadis rivayet ederdi. Onun sürekli olarak Mekke'de kaldığı, ara sıra emlâkinin bulunduğu Tâif'e gittiği de söylenmektedir. Amr b. Şuayb Tâif'te vefat etmiştir.

#### BİBLİYOGRAFYA :

İbn Sa'd, *et-Tabakât* (nşr. Ziyâd M. Mansûr), Medine 1403/1983, s. 120-122; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, VI, 342-343; *el-Cerḥ ve'ta'dil*, VI, 238-239; Nevevî, *Tehzîb*, II, 28-30; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ*, V, 165-180; a.m.f., *Mizânü'l-i'tidâl*, III, 263-269; Fâsî, *el-İkdû's-semîn* (nşr. Fuâd Seyyid), Kahire 1378-88/1958-69, VI, 396-397; İbn Hacer, *Tehzîbü't-Tehzîb*, VIII, 48-55; a.m.f., *Takrîbü't-Tehzîb* (nşr. Abdülvehâb Abdüllatif), Beyrut 1395/1975, II, 72.



M. YAŞAR KANDEMİR

#### AMR b. ŞURAHBİL

( عمرو بن شراحيل )

Ebû Meysere Amr b. Şurahbîl  
el-Hemdânî el-Kûffî  
(ö. 63/683)

Muhaddis tâbî.

Abdullah b. Mes'ûd'un önde gelen talebelerindedir. Hz. Ömer, Ali, Huzeyfe, Selmân, Âişe ve daha birçok sahâbîden hadis rivayet etti. Kendisinden de Ebû Vâil Şakîk b. Seleme, Ebû İshak es-Sebîl, Şa'bî ve Mesrûk gibi muhaddisler hadis öğrendi. Vâdiaoğulları Mescidî'nde imamlık yapması sebebiyle Vâdî nisbesiyle de anılan Amr *sika*\* bir râvidir. Rivayetleri, İbn Mâce'nin *es-Sünen*'i dışında *Kütüb-i Sitte*'de yer almıştır. Siffin Savaşı'na Hz. Ali'nin safında katıldı.

Hayır yapmayı ve ibadet etmeyi çok seven Ebû Meysere'nin fazla namaz kılmaktan dolayı dizlerinin nasır tuttuğu rivayet edilir. Cāhiliye âdet ve geleneklerinden uzak kalmaya çalışır, bilhassa *muhâcirîn*\*'in yaşayış ve davranışlarına uymaya dikkat gösterirdi. Küfe'de vefat etti.

#### BİBLİYOGRAFYA :

İbn Sa'd, *et-Tabakât*, III, 263-264; VI, 106-109; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, VI, 341-342; *el-Cerḥ ve'ta'dil*, VI, 237-238; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ*, IV, 135-136; İbn Hacer, *Tehzîbü't-Tehzîb*, VIII, 47.



ABDULLAH AYDINLI